

5.11.2015

Dnro 4494/4/14

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajujoja

Esittelijä: Esittelijäneuvos Mikko Eteläpää

HENKILÖNTARKASTUS VANKILASSA

1

KANTELU

Kantelija arvosteli 23.10.2014 oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä vankilan eristyssellissä hänelle 8.7.2014 suoritettua henkilöntarkastusta. Kantelijan mukaan tarkastus suoritettiin kameravalvotussa tilassa.

Asian alustavassa selvittelyssä kävi ilmi, että tarkastuksen suorittaja ei enää työskennellyt vankilassa. Alustavan selvityksen antaneen vankilan apulaisjohtajan mukaan oli mahdollista, että tarkastus suoritettiin kantelijan mainitsemassa paikassa. Siihen, oliko kamera ollut toiminnassa tarkastuksen aikaan, ei alustavassa selvityksessä osattu ottaa kantaa.

Em. johdosta pyysin asiassa selvitystä ja lausuntoa kantelussa esitettyyn arvosteluun ja siihen, oliko tarkastuksesta laadittu pöytäkirja riittävä ottaen huomioon sen, että kantelussa esitettyihin seikkoihin ei pystytty alustavassa selvittelyssä ottamaan kantaa.

- - -

3

RATKAISU

3.1

Henkilöntarkastus

Käytettävissä olevan aineiston perusteella henkilöntarkastus on toimitettu sellaisessa tilassa (eristyssellissä), joka on kameravalvottu. Selvityksen mukaan eristysselliä on käytetty henkilöntarkastuksen suorittamiseen, koska vankilan käytävätilat ovat kameravalvottuja ja tarkastuksen ajaksi muut vangit olisi suljettava selleihinsä. Vangin sellissä henkilöntarkastusta ei voi suorittaa, koska sellissä voi olla sellaista esineistöä, josta aiheutuu tarkastajille turvallisuusriskejä.

Vankilan valvomoa koskevan ohjeen mukaan eristyssellien kamerat saavat olla ”päällä” eristämistarkkailun ja tarkkailun aikana. Jos vanki on muulla perusteella eristyssellissä, ”kamerat poistetaan näytöissä olevista kuvaruuduista”.

Aluekeskus pitää lausunnossaan eristyssellissä tapahtuvaa henkilöntarkastusta ongelmallisena, koska se, onko kameranäkymä valvomossa päällä, riippuu annetun ohjeistuksen noudattamisesta.

Laillisuusvalvonnassa on vakiintuneesti pidetty kameravalvotusti tapahtuvien alasti riisuttamisen käsittävien henkilön- tai turvatarkastusten olevan vähintään ongelmallisia vangin yksityisyyden kannalta. Kameravalvonta voi aiheuttaa ongelmia myös sovellettavan sukupuolisäännön näkökulmasta. Muun muassa näistä syistä on katsottu, että tällaisia tarkastuksia ei tulisi suorittaa tilassa, jossa on kameravalvonta.

Saadun selvityksen valossa minulla ei ole aihetta epäillä, että vaikka henkilöntarkastus on suoritettu tilassa, jossa on kamerat, asiassa ei olisi toimittu ohjeistuksen mukaisesti, eli että kameran kuvaa ei ole ollut näytössä toimenpiteen aikana.

Kun toimenpide on kuitenkin suoritettu em. tilassa, olisi mielestäni suotavaa, että vangille tällaisissa tapauksissa jollain keinoin ilmaistaan, että kameroista ei toimenpiteen aikana välity kuvaa minnekään. Tällä voitaisiin käsitykseni mukaan ehkäistä mahdollisia aiheettomia epäilyjä kameravalvonnasta riisuttamisen käsittävien tarkastusten aikana. Tämä osaltaan osoittaisi, että vankia kohdellaan vankeuslain 1 luvun 5 §:n edellyttämin tavoin ihmisarvoa kunnioittaen.

3.2

Henkilöntarkastuksesta laadittu pöytäkirja

Em. toimenpiteestä laaditusta pöytäkirjasta ilmenee muun muassa, että tarkastuksen perusteena on ollut vankeuslain 16 luvun 4 §:n 2 momentti (karkaamisen tai avolaitoksesta luvatta poistumisen ehkäisemiseksi, vankilan järjestystä tai turvallisuutta uhkaavan vaaran torjumiseksi, epäillyn järjestysrikkomuksen tutkimiseksi, vankilaan saapumisen tai palaamisen johdosta taikka valvomattoman tapaamisen yhteydessä). Perusteena on siten toistettu tuolloin voimassa ollutta lakitekstiä. Tarkastuspaikaksi on merkitty vankila.

Tapahtumahetkellä voimassa olleen valtioneuvoston vankeudesta antaman asetuksen 51 §:ssä säädettiin vangin henkilöntarkastuksen kirjaamisesta. Säännöksen mukaan vangin henkilöntarkastusta koskevaan pöytäkirjaan oli merkittävä muun ohessa henkilöntarkastuksen peruste sekä henkilöntarkastuksen aika ja tarkastuspaikka.

Vaikka pöytäkirjan merkinnöistä ei ole tarkempaa sääntelyä, voin yhtyä aluekeskuksen lausunnossa esitettyyn. Aluekeskus toteaa, että lainkohtaan ja sen sisällön toistamista ei voi pitää riittävänä yksilöintinä toimenpiteen perusteeksi.

Mielestäni on selvää, että pöytäkirjan kirjauksesta tulee ilmetä, mikä kussakin yksittäistapauksessa osoittaa, että vankeuslaissa säädetyt edellytykset toimenpiteelle ovat olemassa. Tämä on tärkeää muun muassa ratkaisujen kontrolloitavuuden vuoksi sekä viranomaisen toimintaa kohtaan tunnettavan luottamuksen kannalta.

Aluekeskuksen mukaan pöytäkirjaan on merkittävä se paikka, jossa henkilöntarkastus vankilan sisällä on suoritettu, mitä pidän perusteltuna.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.1 esittämäni käsityksen henkilöntarkastuksesta ja kohdassa 3.2 esittämäni käsityksen henkilöntarkastuksen laadittavasta pöytäkirjasta vankilan tietoon.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni vankilalle.